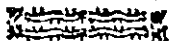

Elegyes Tudósítások.

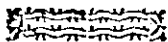
A' mi F. Királyunk és Koronánk örökösse *Ferentz* fő Hertzeg tegnap délután indulának Tseh Ország felé. A' *Palatinus* 26 dikban egyenesen indul Budáról Prága felé, és Sept. 20-dikán megint Budán lézen. — A' mondatik, hogy a' mi Udvarunk a' Pruszszus Udvarral egy barátságos szövetségbe fog lépni; és most *Pilnitzben* öszve jövén ő Felségek; a' mi részünkről ott lézen F. Urunka *Ferentz* fő Hertzeg *Feldm.* Gr. *Lasci* és Stat. Titk. Réf. B. *Spielman* Ur. A' Pruszszus részéről a' Király, a' Korona Hertzeg, H. *Braunsváig*, a' Szakszoniai Választó Fejedelem, a' kinek nyári lakó Kastélyában gyűlnek öszve, és a' *Kéthidi* Hertzeg. — A' Pruszszus Oberster *Bischofszverder*, ki a' békeséget munkálódta, egy az ő Felsége képét viselő és gazdagon briliátozott, mint egy 6000 for. érő *Pixist* nyert ajándékba a' F. Császártól. — A' F. Ts. K. *Dikasteriumokhoz* azon rendelése ment ő Felségének, hogy azok a' Tisztviselők, kik nagy ok nélkül adósságokat tésznek, hivataljokban eiebb ne mozdittassanak; mellyre a' sok panasz adott alkalmatosságot. — *Prágába* innen egy Komandó Táborig hajósok indultanak, hogy a' *Moldva* vizén, a' fokaságra nézve még egy hidat tsináljanak. — A' 2 gyalog Olosz Sergek *Belgiojosó* és *Káprara* elbomlik, és a' nép a' *Garnizon* Sergekhez ostitik. Ezek helyett *Bukovinából* egy *Gárnizon* Sereg, a' *Pellegrini* és *Toskúna* Károly Sergeinek 3 Batalionja mégyen Olosz Országba. — A' 11 Magyar Sergeknél megmarad a' 4 cik Batalion is. — A' *Kinjszki* lovas Serge Bétsből mengyen *Morvába*, és idé helyetté a' *Sakmin* vasas Serge. A' *Hohentzoller* valási Belgiumba mennek. *Kavának* Tseh Országba. Magyar Országba 2 *Karabiner* Sereg idé. — A' fő Hertzegnél volt 2 Májor *Spanoky* és *Varasthal* Oberstlájdinántok lettek, és az utolsó *Károly* fő Hertzeggel mégyen *Brüszfelbe*. — Az Erdélyi Udvar. Kantzellárián Tanácsos és Réf. M. *Donáth* Jozsef Ur ő Nga megyen Fogaraszöldi Fő Kapitánynak

Két nevezetes dolog történének a' múlt Vasárnap: Ekkor tartaték Bétsben a' Magyar Nemzet Templomában, a' mi Nemzetünk, Hazánk és Fel-séges *Koronánk* első Királyának *Szent Istvánnak* in-nepe, hol a' 2 F. Magyar Kantzelláriák főbb és a-latsonabb minden rendü és nemü Tisztviselői, Nem-zeti öltözetben jelenvén meg; az itt lévő Nemzetünk Prédikátora; a' Kapuzzinusok Szerzetébéli T. T. *Isaurus* Atya egy olyan Felebaráti szeretettel tel-lyes, bátran ki-mondott igazságokkal fontos és bölte Tanítást tett, melyről a' minden féle Vallásu jelen lévő Halgatók, és nagy embereink azt az ítéletet tették, hogy ezen Szerzetébéli Paptól még Magyar nyelven, ennél még közönségesebb Keresztényi Prédikációt nem igen hallottanak. — A' *Prédikáció* nyomá-tásban ki-oloztatott, és ezek valának utolsó szó-vai — — ha Istennek könyörgünk monjunk a' Ko-ronás Profétával: *Isten! adjad a' Királynak a' te ítéletedet, és a' te igazságodat a' Király fídnak. Amen.* — Szombaton érkezett vala meg Bétsbe a' Muszka Kurir azon hírrel, hogy ezen hónapnak 11-dikén az Orosz Udvarnak is békeessége köttetett a' Portával, és *Krimia* minden hozzá tartozójával ed-gyütt *Otzakov, Akierman* 's t. Várokkal edgyütt a' Muszkanak által engedtetik örökösön. Ezek ugyan még a' békeességnek tsak előljáró pontumai lehet-nek; mert a' több környülállásoknak el-igazittásá-ra 8 hónapi fegyver-nyugvás hagyatott, és tsak a-lig ha a' mi tökéletes békeességünknek ki-hirdetése-is még egy keveset nem kélük erre nézve — — de hogy a' Török háborúnak mind a' 3 részről vége-vayon, a' bizonyos. *Adjon Isten békeességet a' mi időnkben e' földön.* Erre nézve a' múlt Vasárnap *Te Deum Laudamus* tartának Bétsben a' Görög Templomban.

Gróf *Artois* a' Frantzia Király testvére a' múlt héten ide érkezék Bétsbe, és azt mondják, hogy már itt fogna egy darabig mulatni. — A' múlt Szombaton reggel pedig Fő Hertzeg *Károly Tsech* Orizágba indula, — — *Kömlves István, és Lájner Ignácz*

Ignácz Urak ama 11 esztendő előtt tett *Denunciatio*ért végre ketten 50-ezer forintot nyertenek ő Felségétől. — — — — — A' múlt Vasárnap vevé R. Sz. B. béli Gróf *Teleki* Sámuel Ur ő Exja F. Urunknak azon tulajdon Keze-írását, mely szerint, minekutánna ő Exját az Erdélyi Nagy Fejedelemségbéli Státusok is leg-több *Voxokkal* F. Kantzelláriusnak választották volna, Erd. Udv. Fő Kantzelláriusnak nevezni méltoztatá. — Ezen hónapnak 17-dikén költ F. Rendelése által azt méltoztaték ő Felsége meghatározni, hogy Sept. 1. napjától fogva minden idegen Országai borokat bé-lehessen hozni az ő Felsége Országába az alatt a' Vám alatt, a' mint vala 1775-dikben, ezeknek ki-rekelzések előtt. — Bizonyosnak halljuk, hogy az *Uhlánus* Katonák, kik a' hat könnyü lovas Regimentek közzé fel-osztattak, most ujra öszve-szedetnek, 's belőlök egy *Lengyel* Regiment fog formáltatni. — *Stájer* Országának (*Styria*) rendkívül való Gyűlése tartatott ezen hónapnak 9-dikén, melyen, leg-elsőben jelentek meg a' Polgári Rendnek, ő Felsége' engedelméből választatott 10 Deputátusai. — Juliusnak 22-dikétől fogva, olly rekkenő melegek járnak itten, hogy már a' kútak sok helyeken ki-száradtak, 's szük a' viz a' külső Városokban. Még, ugyan csak nem ment fel ez ideig olly mértékére a' meleg, mint 1782-dikben fel-ment vélt Jul. 27-dikén, t. i. harminzadfél grádusra; a' midön *Tyrolisban* meg-gyuladtak az erdők a' nap melegétől. — *Austriában*, *Gumpoldskirchen* nevezetü helységtől fogva, *Mödlingig*, olly nagy jég húltott Jul. 27-dikén, hogy fél fontosok is találtatának közötté, 's az árnyékos helyekben három egész nap se tudtak el-olvadni. A' szőlős kerteknek, 's a' még le nem aratott zabnak igen nagyon bé-sizetett. — Már le-ment a' F. Kir. Helytartó Tanáts. hoz a' Protestánsok' Synodusai (közönséges ekklesiái Gyűléseik) eránt való Kir. Rendelés. E' szerint a' F. Helytartó Tanáts fogja öszve hívni Vármegyénként az említett Synodusokat; 's a' *Budai* és *Pesti* Tanáts rendeléseket fog tenni a' Synodus' Tag-

Tagjainak szállásaik felől. — A' Reformátusok' Synodusába, *Almásy Josef*; az Evangyélíkusokéba pedig Gr. *Brunsvik Josef* ö *Kegy. gek* rendeltettek Kir. Biztosoknak. — Ns. *Báts Vármegyének* szék-ujjító Gyűlése Aug. elsőjén tartatott *Zombor Városában*; Fő-Ispány *Örményi Josef* ö *Kegy. ségének* előülése alatt. — Az ujjonnan választott Tiszt Uraknak betses neveik így következnek: Első Al-Ispány T. *Kováts Josef Ur.* — Első Notárius *Márffy Leopold Ur*; második 's harmadik Notáriusok pedig *Gombos Ferentz*, és *Szalóky Antal Urak.* — Fő Szolgabírák: *Vajmits Sebestény*, *Nefimér Antal*, *Szalay Péter*, és *Latinovits Thaddéus Urak.* — Al-Szolgabírák: *Vajmits Antal*, *Latinovits Josef*, *Polyák Josef*, és *Potskay Sigmund Urak.* — Esküdtek: *Pinkovits Benedek*, *Kismárki Mátyás*, *Kováts Josef*, *Kún-Szabó Ferentz*, *Gombos Ignácz*, *Horváth Mihály*, *B. Bernyákovits*, és *Földviry János Urak.* — Első és második Fiskálisok: *Ádámovits Mihály*, és *Vargai Mihály Urak.* — Közöséges Kaszartartó: *Pinkovits Simeon Ur*; különös Kaszartartók pedig *Kliegel Josef*, *Stephanovits Antal*, és *Vukovits Antal Urak.* — Uj Tábla-Birákká választattak: *Partsetits György*, *Bükky Josef*, 's *Tomtsányi András Urak.*

A' Király Képe Mélt. *Örményi Josef Ur* ö *Exja* minapi útjában történt 's már jelentett *Kára* szeren- tsésen meg került, és a' *Gonosztévök* ki tudódtak. Ezek az ö *Exja* tulajdon jószágabéli *Czigányok* vól- tanak rész szerint, meg fognak lakolni. — Nagyon meg járta egy *Bétsi Magyar Szabó* az *Eszterházi* pompával. Meg akarván t. i. azt nézni, olly aján- lást tett egy Méltóságnak, hogy a' számára készí- tett drága öltözetet maga személlýében fogja el-vin- ni *Eszterhádra*. El ment *Sopronig* békével; hanem midőn *Sopronon* túl egy erdőn utazott vólna által: fel nyitotta valamelly gonosztévő a' kotsi' bakján lévő ládát, 's ki vette belőlle a' gazdagon készült mellyre-valót, és a' nadrágot. Már a' menté-je vonta ki-felé, midőn észre vette egy *Gyermek* a' ko-

kotsiból, hogy valaki motoz hátul a' bakon. Meg állítják tehát a' kotsist; de az alatt le-ugrott a' zsi-vány a' bakról, 's máig is oda van a' mellyre-va-ló, és a' nadrág. Így-is rá megy 500 forintra a' kár; ha pedig a' mentét-is kezéhez kuporithatta volna a' tolvaj: úgy meg haladta volna a' kár, a' három ezer forintot.

Az *Eszterházádról* Budára indult Fő Hertzegeknek *Ferentznek* és *Leopoldnak* igen jeles *Felejtárjok* vala. Gróf *Eszterházy* Károly Ur ő Ngának mint egy 15 esztendős fia *Felejtár* köntösbe öltöztvén, igen jó szolgálatot tevé ő Hertzegségeknek, és meg is akarták ajándékozni; de midőn az 1 arannyal keresnék a' *Felejtárt*, már soholt sem találtak, 's így tudták meg az útozók, ki volt légyen a' *Felejtár*.

Külső Országi Hírek.

Frantzia Ország. — Aug. 4-dikén elő véteték az ujj rendbe szedetett *Constitutio*, és olvastatni el kezdetett. Ennek utolszori meg-visgáltatása véghez ment Aug. 16-dikáig — 25-dikig pedig az Ország-nak külömb külömb féle részeiben az ujj *Deputátu-soknak* valósfztására öfzve sereglett *Gyülekezetek* nek is kezek közzé meg-érkezik — Aug. 25-diké-ől fogva *Septembernek* 5-dikéig ki fognak az Ország-ban valósfztatni az ujj *Deputátusok*, és azonnal indulnak *Páris* felé a' régieknek fel váltására. — A' *Constitutionnak* fel-olvastatása után beszédhez kezdett *Fayette*, és javasolta, hogy ezen ujj *Constitu-tio* a' *Frantzia Nemzetnek* nevében adattatnék ál-tal a' *Királynak*, még pedig úgy, hogy néki ennek meg vizsgálására és el-fogadására határ közzé nem szorított tökéletes *szabadság engedtefsék*. — A' *Constitutio* kezdődik az *Emberi és Polgári Jusnak* magyarázattyan, 's 17 *Artikulusokba* vagyon bé-foglalhatva. Ez után mindjárt következik egy *toldaléa*, mellynek *summája* ennyiből áll: —

„ A' *Frantzia Constitutio* meg-másolhatatlanul el-törli mind azokat a' *rendeleséket*, mellyek a' *szabad-*

szabadságot és az emberek jussaiknak egyenlőségét meg bántják. — Tehát sem Nemességnek, sem Patritziusi méltóságnak, sem Status belli különbségeinek, sem az innen származó titulusoknak, nevezeteknek, és elsőségeknek helye nem lehet: nem lehetnek továbbá semmi Ritteri Rendek, Társaságok, külső jelek, mellyekhez való eljuthatásra nemeli illetés kívántatik, egy szóval semmi nemü Prærogatívának, azon kívül a' mely a' Tisztviselőnek hivatalához járul, helye ne légyen. — Semminemü közönséges hivatal eladó, vagy örökös nem léssen. — A' Nemzet' egy részének is, vagy valami különös személynek ollyas Privilégium, vagy a' törvény mellől való kifogás, melly minden Frantziákkal közönséges, nem adattathatik. — A' Mesterségeknek és kézi műveknek semmi Tzéhbeli gyülekezetekne lehessen. — A' Törvény semminemü Papi fogadás tételeket, mellyek a' Természet Törvényeivel, vagy a' Constitutioval ellenkeznének, nem ismér. „Central University Library Cluj”

Ezen Tóldalékat követte egy 6 Titulusokból álló Törvényes könyv, mellyben a' Titulusoknak további főbb és másod elosztásaik tanáltatnak. Az I.ő Titulusnak főbb punktumai e' következők: — „Minden Polgár alkalmas minden nemü hivatalokra, a' Virtuson és tehetségen kívül való minden különbség nélkül. — Minden féle adó-fizetés, közönséges minden Polgárral, a' tehetségnek mértéke szerint. — Ugyan azon egy féle bűn, azon egy büntetésnek nemével büntettség, minden amelly váloztás nélkül. — Mindennek szabad menni a' hova akar, vagy ott maradni, a' hol akar, a' nélkül hogy meg-szollittathatnék, ki-vévén azon történeteket és módokat, mellyek Törvénnyel léznek meghatározva. — Mindennek szabadsága legyen bezzelleni, írni, gondolatait ki-nyomtattatni, Istenének tartozó szolgálattját, kit tisztel, gyakorolni. — Meg-erősittetik továbbá az a' Polgári szabadság, hogy a' Politziai Törvényeknek megtartása mellett, békeségesen és minden fegyver nélkül

kül Gyülekezeteket tartani lehessen — és végre az a' szabadság, hogy a' Constitutio szerint meg-erősíttelett Hatalom' hordozók elejébe személyes kívánságokat bé-adni lehessen. — Mivel a' szabadság abban áll, hogy mindent, a' mi másoknak jussával, és bátorságával nem ellenkezik, tselekedni lehessen: tehát büntetést szabhat a' Törvény azokra a' tselekedetekre, mellyek vagy a' közönséges bátorságot, vagy másoknak jussait meg-bántják, vagy a' társaságnak ártalmasok. — Kezes a' Constitutio az embernek tulajdona mellett, vagy egy igazságos elég tétel mellett, ha valaki tulajdonának feláldozására a' Törvény által kényszerítették. — Azok a' jofszágok, mellyek a' közjónak vóltanak ajánltatva, vagy az Isteni szolgálathoz tartoztanak, a' Nemzetéi, és irántok rendelést tenni, a' Nemzetnek hatalma vágyon. — — Közönséges rendelés fog tételni, a' segítség nélkül szükölködő szegényeknek tápláltatására. — Meghatároztatik a' közönséges tanulásnak módja is, melly minden Polgárokkal közönséges, és a' minden embereknek szükséges tudományokra nézve ingyen való lézen. „ — *A' többiről másfzszor.*

Anglia. — A' Parlamentom ki-hirdettette, hogy az, a' ki a' *Birminghami* zenebonának indítóját, és az ott akkor el-terjedett Revolutiot gerjesztő irásnak szerzőjét ki fogja jelenteni, jutalomul 100 font Sterlingeget vélzen. — Azonban *Irlandiában* is *Dublin* Várofsában, így szintén a' *Jorki* Tartományban is *Scheffieldben* nagyon zenebonás világ kezdett lenni. Az elsőben Jul. 24-dikén 15 házak a' földel egyenlővé tétettenek: az utolsó helyen pedig a' Státus tömlettze fel-töretett, a' fogjok szabadon botsáttattanak, és a' Catholika Kápolnának ablakai bé verettenek. — A' Számtalanok Angliában a' zenebonát terjesztők, és a' támoást plántáló irások bövséggel járnak szerte széllyel; Itt-is szemesnek kelletik lenni az Igazgató-széknek, ha azt akarja, hogy rosszul ne légyen a' dolog.

A Vizi Almodozásoknak folytatása.

„ Ha Európának külső és belső Constitutioja alatt az abban lévő Uralkodásoknak formáját értjük, ez egy olyan dolog, — mondék én — mellynek széles határait szemeinkel bé nem foghattuk: itt *Aristokratika*, amott *Demokratika*, másutt *Mondokhika*; egy szóval olly külömb-külömb féle, hogy leg kisebbet is rólla meg határozva mondani nem lehet, hasonló a' mi idő változásait mutató üvegünkhöz, a' melly most hág, 's majd megint alább száll, és semmi mozdulhatatlan ponttya nintsen, mellyből következik, hogy egyik rendeletlenség szülő anyja légyen a' másiknak, mellynek a' föld színen az emberi nemzetre nézve irtozatos következtetési vagynak. Igaz ugyan, hogy Europa a' Világ leg ki-miveltebb erköltsü részének akar tartattatni, és a' Társaságoknak elosztatása szerint — mellyek közzül mindeniknek magának vagyon esméretes Törvénye, és a' melly Társaságok együtt vételve egy egész testet téznek, ennek megmaradásán és közönséges boldogságán együtt munkálódnak — azt lehetne gondolni, hogy a' rendeletlenségek magokat nem ütötték ki olly nagy mértékben, mint az, a' *Történeteknek leírásából* nyilván vagyon. Az emberi társaságoknak ezen 3 főbb dolgokat u. m. — 1.) a' *Természetet* — 2.) az *Uralkodásnak módját* — 3.) a' *Vallást* kellene az emberi társaságok' állandó boldogságának fundamentomivá helyheztetni, és ezekre, mint főbb és állandóbb fundamentomokra közönséges meg egyezett akarattal az örökké tartó boldogságot felépíteni: így nem fogna a' fel-tétetett tétel olly gyakran elhibázódni. De mint-hogy ez jól meg gondolást kíván; melly nem módidolog; innen vagyon hogy egy szerentsés Uralkodás formájának matériája tsak ugy jelenik meg a' Politikának egén, mint a' Nap ama nagy ürességnek pusztalágaiban, hogy az ő letéttséginek világot adjon; mert a' mód szerint való gondolkodásnak, tsak az idők béli kedveltségben lévőknék képzelődéseik.

seikhez szabják magokat, ezeket — hogy bennek (áltak) meg-maradhassanak — magokévé tévén.

Allapodgyunk-meg itt — *monda Neptunus* — egy kevéssé, és tégy előttem kedves Németem, világosabb magyarázatot a' ti módi gondolkodásu embereitekről: olly nagy bé-folyása vagyon e' az emberek' ezen nemének nállatok Europaiaknál? — A' *Módi-emberek* — *felelek én* — nállunk egy bizonyos emberi nemet télsznek, melly *Nem* az elme-béli emlékezetnek igen nagy ajándékjaival vagyon felruháztatva, a' mellyek a' tudos embereket télszik. Az embereknek ezen neme a' nagy Világ' eszének tartatik, és a' jó-izlésnek és elme-béli emlékezetnek egy öszve-foglalattya (*Compositum*), ama szép Historiátskáknek elő adásában, elmés mondásokban 's nevezetes Anekdotákban foglalatoskodik, magát ez által kellemetes emberré télszi, és a' sokaság hangjának tartatik. Igaz ugyan, hogy a' Természet valamint minden Nemzeteknek különös tulajdonságokat, ugy szintén különös *Orriginalis Elméket* is szokott adni. Ezen *Orriginalis Elmék* azok, kik a' dolgokat az után sokkal többre viszik, mint minden más emberek. Ezeknek tudományja az emberi elmének Historiájában egy nevezetes pontot (*Epochát*) télszen. Az ő tudományaiknak fundamentomain jut-el az ember az ujj tanálmányokra; mert a' tanulás, méjj elmélkedés, vagy pedig egy jól elgondolt Theorea által szokott az ember, a' tapasztalásnak arra a' grádittsára fel-lépni, mely a' Statusokra és Uralkodókra nézve, a' nagy és hasznos találmányoknak fundamentoma; és ez szerint bizonyoson merit az ember a' Természetnek munkáihól, az ő ki bontogatásai és ezeknek szemlélései által közönséges fundamentomokra lépven.

Vagynak a' Nemzeteknél ollyan idő szakaszok is, midőn a' hasokon tsúszók és mászók böltseknek neveztetnek, midőn egy szolgai módon iratott munka, okoson iratottnak mondattatik. De mihelyest az Uralkodó és az ő alatta valók között lévő nemzeti

zeti mérséklés annyira elveszett, hogy ez által a gondolat-béli értelem, és a' szívbéli Virtus meg folytatott: már az ilyen Nemzet keveset mozdit tudományokon, 's tsupán csak a' történetnek és, az okok' esmeretlen egybe foglaltatása' azon környül-állásainak vagy on tárgyul ki-tétetve, mellyek es vagy amaz munkának véghez vitelére szükségesek; az Uralkodók ekkor és a' kik a' kormányokos ünnek, kötözve akarnák a' szerentsét tartani, de — hogy az időknek és környülállásoknak fejet hajtsanak — kéntelenek.

Vagynak minden Nemzeteknél még olyan időpontok is, midon nem tudhattyák mire határozás magokat; midon a' fejeknek előre készítettnek kell arra, hogy a' tudományoknak harmattya könnyeben beléj-k nyomulhasson; már ilyenkor ama Nemzeti originalis Elméknek tudományai leg-szerentsé- sebben munkálódnak. De ha ellenben ezen kedvező szempillantás el mulasztódik, ha a' Nemzet te- tovozóvá és félenké leszén, ekkor már olyaná fog válni, mint a' meg-aszott föld, a' böltsefének tsepjsei a' mint réa esnek, azon módon folynak-le rólla, a' nélkül hogy termékenységet okoznának. Egy olyan Státus tehát, mellyben az Uralkodónak és az ő Jobbágyainak fejek, a' társaságos életnek helyes fundamentomitól üressek, a' hol semmi is minden oldalról erősen álló Systema szerint való formába nem vétetett: egy ilyen Statusban minden dolog lehetséges, és a' szerző okok' történetből való öfzve jövésének vagy on ki-tétetve: ide szok- tanak még járulni közönségesen, a' Kabinét-béli sze- les parantsolatok, *Ediktumok* 's több e' félek, de a' mellyek, a' mint a' tapasztalás bizonyittya, a' Nemzetnek sem tzéllját, sem meg-rögzött képzelé- seit, sem gondolkozásának módját meg nem változ- tattyák; ugyan ezért tsak téltul töltetnek-bé, 's gyakran le-nevetetnek és meg-vettetnek; a' végre hogy követtessenek, fokkal különbözőbb készülé- tek kívántatnak u. m. olyan készülétek, mellyek ál- tal az Uralkodók nyilvánosságá tézik azt, hogy a'

a' magok igazgatások alatt valókat isméri, melly készültek által a' Nemzet az ujjításokról meg világosítatást véssen, 's a' mellyek által végre az ő régi képzései az ujjakkal meg-egyeztetnek.

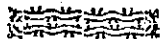
Ah! Kedves Németem! — *felel Neptunus* — mitsoda dolgokat veszek általad eszembe! Te az Europai lakosokról és az ő Földi Isteneikről nagy világosságot gyujtasz bennem. Kérek világosítsd még valamit ezen matériát előttem, és hogy mostani tzelunkat el ne veszessük, esmertesd-meg most én velem tsak a' drága *Magyar Ország*nak külső és belső *Constitutzioját* olly öfzve szoritva és egy átal-lyában, a' mint tsak lehet; mert beszédednek folytával mind nagyobb és nagyobb világosságra kezdek jutni; 's ha valami homályos dolog fordulna is elő, én magam meg-foglak tégedet annak magyarázattya iránt kérni.

Magyar Ország — *felelek én* — egy törvényes *Demokratika Monarkhia*. A' Nemesség benne oly nagy számu, hogy az Országnek egyik Nemzeti részét téfzi: de szükséges, hogy az ember, a' *Parasztokon*, vagy *Jobbágyokon*-is azon nagy Nemzeti részt értsse, melly nélkül a' más, és Demokratikai igazgatásu Országokban is el nem lehet lenni. Ezen két Nemzeti részekkel közel egy mértékben vagynak az ő *Királyi Várofsai*. — A' Nemességnek törvényes elsősege, nem téfzi a' *Parasztokat* alatonnyá, mint *Lengyel Országban*. A' *Parasztok* kereshet tulajdon magának, 's szaporithattya is magát, a' mint tettik; éppen el nintsenek tölle az erre meg-kivántató eszközök tiltatva — tsak hogy a' keresetnek és az eleségnek meg-szerzésére szükséges eszközöket könnyebbekké kellene nékiek tenni, mellyet a' *Kereskedés* által könnyen véghez lehetne vinni; mivel a' *Kereskedés* téfzi az embert munkálsá, 's az eleségnek meg-szerzésére 's egyéb szükséges foglalatosságoknak folytatására alkalmassá. — Nem tsak *Magyar Ország*nak, hanem egész *Europának* ujj ki-bonyolgattatásra vagyon ebben a' részben szükség: az ehhez meg-kivántató közönséges fundamen-
tom

tom matériának pedig valóságos szerző eredetei —

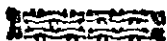
- 1.) A' népnek sokasága. — 2.) Az Országnak —
- 3.) A' műveltető-földeknek — 4.) A' benne lévő és őket érdeklő folyó vizeknek fekvései, különösen pedig — 5.) Az ő főbb vizeinek a' határos tengerekkel való egybe-foglaltatása, végre — 6.) Minden vízi és szárazon lévő termései, az egész Status testének valóságos együtt való állása, melyet a' szükség soha nem érdekel, és bővség által segittetik, arra meg kívántató kút fejei jók és jövedelmesek lévén. Ezen közönséges fundamentom vagy eredeti matériákat meg bontogatui 's rendezni nem egyéb, hanem a' dolgot egész ki-terjedése 's foglalattya szerint öszve kaptolni, és hallgatóknál tudni, az az, mindent gazdaggá és boldoggá tenni.

A' mint a' Természet Magyar Országot különö-ajándékjaival fel ruházta: szintén így, ezeknek ki-művelésére *Orriginalis Elméket* is adott nékie. Ezen magokat Törvényes Democratico Monárkhika igazgatások módia által a' tavalyi, nem tsak Europai, hanem a' Világnak minden része-béli Revolutioknak alkalmatosságával, a' Historiákban példa gyanánt mutatták ki a' követésre; akár ugy végyem én a' Historiát, mint a' Világnak teremtetésétől fogva a' mi időnkig véghez ment dolgok' és tselekedetek' lehozása' örökös változhatatlanságának tulajdon pe-tséttét, vagy mint azoknak a' nagy és fenn járó Elméknek példáját, a' mellyek — ha tsak ugyan valami nagy dolog, tuncaságból az emberiségnek gyalázattára követhetetlennek tettzhetnék — valósággal követhetetleneknek nevezetethetnének; akár mint egy el-ragadó kedvelséggel tellyes gyönyörű-séget, melly szerint az ember, mint egy minden idő-béli nemzeteknek szemeik előtt az embereknek emlékezetekben, olly bizonyoson fenn-él, hogy mennél régibbek a' történetek, és a' Világnak játék néző helye mennél szélesebben ki-terjedett, annál erősebb ezen gyönyörűségekre való gerjedezés is; akár pedig végyem a' Historiát, mint ama ditsőséggé kíváná.

kivánását meg elégítő eszközökre vezető útat, mely által a' leg nagyobb munkákra, a' vállogatottabb dolgokkal való ismerettségre, és azokra a' ki tettő ki - nézésekre el - szoktunk jutni, mellyek a' Statusoknak mostani állapottyokra annyira szükségsek; akár ugy végyem végre a' Historiát, mint az emberiségnek le festett képét, és a' Világnak minden részeiben lévő sok bolondságoknak 's kevés böltségségnek játék néző helyét, mellyen a' bölts Uralkodók, bölts Nemzetek, és bölts kereskedő Statusok — hogy mi módon kellyen ezt haszonra fordítani — szüntelenül mutatták réá az alkalmas ságot,

Az a' világozság kedves Németem — szól *Nep-tunus* — mellyet a' földről a' te beszéded sugárol az én Vizi országomra, nem kevésbé hathatós; külömben a' ti földeteknek golyóbiásáról, 's kivált a' ti földi Istenetekről, semmit egyebet veszekedésnél, titkoskodásoknál és el rejtett értelmű okoskodásoknál nem lehetett hallanom: te pedig minden dolgokat csak ez három pontokra, — a' Természetre, Vallásra, és az Uralkodásra — mint egy Status Igazgatójának valóságos figyelmeteliségeire határoszsz. — Hogy a' te Elementumod a' föld, az enyimmel a' vizzel a' hajokázás által öszve foglaltatódhassék, vagy hogy ezen dolog világozságra hozatassék, nagyon szükséges, hogy te ezen három dolgokat előttem jó móddal bonyolgasd ki. Mit értelssz a' Természeten, kedves Németem? — Az Országának — felelék én — a' Természettel, Vallással és Uralkodással való öszve mérsékeltetése olyan szoross, hogy ezek közzül egyiknek a' másikat a' maga valóságában, és önnön tulajdonságában megtartani sőt fel-emelni szükséges. Ezeknek tárgya az ő ismertetések előre fel-tészi, melly esmerettség noha mindennek tulajdona, közönséges, és természet szerint véllé született a' világra; mindazon által valamiót az egész Nemzeteknél, ugy a' magános emberekben is ezeknek munkába való vétele — abban a' kerületben, melyben ennek nyoma látzszik,

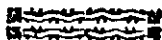
tzik; mellyben minden tárgy az Istenre, Uralkodó
 ra, és az emberi társaságoknak boldogságára né
 ve meg-kivántató kötelelések' képzéseinek summa
 ja — igen egymással ellenkező munkákat mutat
 különbben nem is egyéb, hanem csak egy olyan
 Makhinához hasonló ki-gondolt mesterség volna
 melly az önnön szeretetnek, önnön haszonnak és
 kevélységnek rugója által, mind addig mozgásban
 tartatnék, valameddig az haszon úgy kívánna, és
 zeknek, az embereknek tselekedeteivel való egybe
 foglaltatása olyan nagy, hogy ezeknek amare
 nélkül, itélője és jutalma nem volna, a' Virtus bo
 londságnak, a' szerentsés gonosz tselekedet böltsé
 ségnek, és az nem emberi módon való élet, nem
 tselekedetnek fogna tartatni; mert a' Természete
 Vallásnak és az Uralkodásnak (igazgatás módjának)
 kell az emberben az engedelmességnek azon tűz
 meg-gyúlytani és táplálni; mellyel Istenünknek, a'
 Uralkodónak, és a' Társaságnak tartozunk. Ne
 látod e' — mondék én tovább — hogy a' Termé
 szet mindenkét az embereknek szükségéhez való
 gos boldogságához alkalmaztatott — hogy a' meg
 mérhetetlen szélelésgű Országoknak és haszon-ve
 tő tengereknek gazdagságait miként előbe terjé
 tette? — nem szemléled e' azokat a' nagy erőket,
 mellyeket akarunk ellen is, az öregerejének és a' m
 gyengeségeink fel-állításának alkalmatosságával ki
 mutat? — azt a' parantsolatot, mellyet már szat
 mósásokkor vettenek, hogy az embereknek szolgál
 janak? — Ez a' meg-mérhetetlen nagyságu való
 ság az, melly az Isteni tudománynak igaz Systemá
 ját bé-önti — az a' régi *Revelazio*, melly az a'
 Szerzőjének tulajdon kezével vagyon irattatva —
 az az eredeti és meg nem hamisított *Irád*, mely
 ben a' Teremtőnek felséges voltát méltóságának
 határ nélküli való ditsőségeről kéntelenítetttem meg
 ismérni, midőn a' Természet maga azt kiáltta,
 hogy ennek létele az örökké-valóság, és nem tör
 ténét, annál is inkább kevés esztendőök közé, és
 csak ezen föld színére nintszen szorittatva — hogy a'
 Ter-

Természetnek munkái az Isteniség' igaz képének kifejezése — és hogy végre a' Vallásnak minden tsudái, az Isteni tulajdonságoknak képjei.

Ez szerint kedves Németem — így szoll *Neptunus* — az Europai Természet az a' közönséges Természet, mellyel minnyájon bizonyos mérsékeltetésben vagyunk, és a' mellynek mértéke, mindenünknek mérséklő szere. Menny tovább kedves Németem, és tégy hasonló igaz magyarázatot az Europai Vallásról-is. — *A' többi következik.*

Végső jegyzések. — „Kassáról 13. Aug. Az Augustána vallást tartó Evangélikusok ezen folyó hónapnak 13 és következett napjain Gömör Vgyének Tsetnek nevü Városában Kerületbéli gyűlést tartattanak, mind a' Kerületbéli Püspöknek, mind a' fő Inspectornak az idén tsak hamar egy más után lett halálára, és az előttünk lévő *Synatra* nézve. Az elfőnek üres helyébe a' Kassai Lelki Páfstor T. T. Nemes *Szontagh* Sámuel, a' másiknak pedig *Ttes Radvánzky* Ferentz Urak a' rendes választásig tétettek. — Ezen kívül a' *Synatan* fel-veendő állapotok vétettek munkába. Az Ekklésiák' Biztossai bé-hozták vélekedéseiket, és a' fokkokból egy munka készítettett. Egy néhány nevetlen irások-is fel.olvaslattak, és a' leg-nevezetesebbek közé számlálom a' Gömör Vgyebéli Ekklák részéről jelenlévő Biztos, és N. Gömör Vgye fő Notáriussa *Cházár* András Urnak el-készült és felis olvasott gondolatait, melyeket az Urnak ide re-késztek. (*Következő Kevellünkben fog ki menni.*)

A' Budai Déák ujság a' Török szélekről, mi pedig tölle azt értjük, hogy a' mi Oláh Országban

levő sergeink másva helyhezttetnek, hogy Balgrádot, Orsovát, Berbirt, Dubitzát és más városokat a' Törököknek ki-üresíthellünk. — A' Mikoltzi Királyi Gymnásiumban üressen vagyon 2' Professori, u. m. a' *Prima Humanitatis*, és a' *Grammatices* szék. — az első 450 a' második 350l. fizetéssel; melyre nézve a' *Kassai* Oskalai fő vizgáztárnál *Concurfus* hirdettetik Sept. 12 és 13 napjakra; a' kik itt Professorok akarnak lenni, a' Magyar nyelvet-is tökéletesen kellett tudniak.

Tudósítás.

Szabad Királyi *Pesth* Városában, e' folyó 1791. Elszentöben September havának 2-dik napján, ugyan a' Város Házánál, az Urbarialis Tízben, Húszár Succesor Urak kívánságokra, fognak a' többet ígérőnek el-adatni az ugy nevezett Húszár fundusok ugy mint:

Elsőben: — Egy a' belső Városon, és a' Város Házának leg közelebb való szomszédságában lévő, kemény kőből épült, minden felől 's egészfzen bőltözött, tseréppel fedett nevezetes Izeget ház, melyben a' tágos Udvarán kívül, számos lakó szobák, Pintzék, Konyhák, Szekér szének, Palzó-képen készült Padlás, és más egyéb alkalmatóságok találattanak. — Ugy nem különben, a' Ketskeméti kapuhoz közel világos helyen lévő, 's három utzára néző, ugyan szegelet ház, melly a' mellette való Kertel együtt 1518 Négy-szeg öltre terjed, és a' melybe szinte ugy a' lakó szobákon kívül, Istállók, fészerek, Konyha, Pintze, és egyéb alkalmatóságok vagynak. — Ezekon kívül némely, leg-jobb helyeken fekvő rétek, és szántó földek.

Költ *Bétsben Augustusnak 23-dikén 1791.*